

Utbildningsförvaltningen

Missiv

Datum:

2019-09-09

Diarienummer:

UBN-2019-6766

Handläggare:

Sophie Boekhout

Uppföljning skolklagomål och anmälan av kränkande behandling första halvåret 2019

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

att lägga rapporten ”uppföljning av skolklagomål och anmälan om kränkande behandling till huvudman” till handlingarna.

Bakgrund

Enligt rutinerna för skolklagomål och anmälan om kränkande behandling vid kommunal verksamhet ska en uppföljning göras till nämnd två gånger per år eller när nämnden så begär. Föreliggande rapport innehåller en uppföljning av skolklagomål och anmälan om kränkande behandling för första halvåret 2019.

Föredragning

I rapporten redovisas skolklagomål och anmälan om kränkande behandling till huvudman för perioden 1 januari - 30 juni 2019.

För skolklagomål som inkommit under perioden har antalet minskat med 15 procent jämfört med senaste halvåret. De skolklagomål som inkommit kategoriseras i för året nya kategorier bland vilka ”personal”-kategorin är störst med 29 klagomål. I kategorin rymms såväl missnöje med bemötande, som missnöje med personaltätheten.

Antalet anmälningar om kränkande behandling har ökat med 10 procent jämfört med förra halvåret vilket enligt grundskolans rektorer beror på att anmälningsbenägenheten hos dem själva ökar. Grundskolan står för 96 procent av de inkomna anmälningarna och har också den största andelen enheter som gjort anmälningar för perioden (80 %). Över hälften av anmälningarna har fysiskt innehåll vilket rektorerna förklarar med att våld både är lättare att upptäcka, samt betraktas som allvarigare av rättsväsendet, vilket bidrar till att dessa kränkningar anmäls i större utsträckning än övriga. Sexuella trakasserier står för 3 procent av anmälningarna om kränkande behandling till huvudman.

För första halvåret 2019 har 49 ärenden gällande huvudmannens förskolor och skolor inkommit till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet. Av dessa gällde 10

ärenden kränkande behandling mellan elever och 8 ärenden kränkande behandling mellan personal och elev. Myndigheterna har fattat beslut om föreläggande i fyra anmälningar mot skolor inom den kommunala huvudmannen under samma period.

Utbildningsförvaltningen

Lars Romanus

T.f. utbildningsdirektör

Förvaltning eller nämnd eller enhet
Rapport

Datum:
2019-09-04

Diarienummer:
UBN-2019-6766

Handläggare:
Sophie Boekhout

Uppföljning av skolklagomål och anmälan om kränkande behandling till huvudman 1 januari - 30 juni 2019

Innehåll

Skolklagomål 2019-01-01 till 2019-06-30.....	3
Periodens klagomål.....	3
Antagning/placering – 5 klagomål.....	3
Lokaler och miljö – 9 klagomål	4
Personal – 29 klagomål.....	4
Skolskjuts/elevresor – 2 klagomål.....	4
Trygghet och studiero – 23 klagomål.....	4
Undervisning och stöd – 12 klagomål	4
Övrigt – 21 klagomål.....	4
Anmälan till huvudman angående kränkande behandling av elever, 2019-01-01 till 2019-06-30.....	5
Definition - kränkande behandling	5
Redovisning.....	5
Grundskolan står för 96 procent.....	5
Förskolans anmälningsgrad.....	6
Gymnasieskolans anmälningar	6
Fysiska kränkningar vanligast bland de anmälda kränkningarna	6
Pojkar och kränkande behandling	7
Sexuella trakasserier	7
Anmälningar till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet	8
Analys och aktiviteter för nästa period	9
Förskola	9
Grundskola.....	9
Gymnasieskola	10
Bilaga 1. Tabeller och diagram	11

Skolklagomål 2019-01-01 till 2019-06-30

Rutiner för hantering av skolklagomål finns och följer bestämmelserna i skollagen¹.

Sedan 1 januari 2019 kategoriseras klagomålen under kategorierna:

- antagning/placering
- lokaler och miljö
- personal
- skolskjuts/elevresor
- trygghet och studiero
- undervisning och stöd
- övrigt

Under perioden 2019-01-01 till 2019-06-30 har det inkommit totalt 101 skolklagomål, vilket är en minskning jämfört med höstterminen 2019 på 15 procent. Klagomålen fördelar sig inom skolformerna enligt nedan:

Skolform	Antal klagomål (VT2019)	Antal barn/elever (sept-19)	Klagomål uppdelat per barn/elev
Förskola	30	7 261	0,41%
Fristående förskola	22	3 817	0,58%
Grundskola (inkl sär)	44	21 221	0,21%
Gymnasieskola (inkl sär)	5	6 845	0,07%
Totalt	101		

Periodens klagomål

Nedan följer en övergripande beskrivning av de klagomål som inkommit huvudmannen under perioden inom de olika kategorierna. Hälften av de inkomna skolklagomålen är vid dags dato avslutade. Att ärenden inte avslutats handlar i många fall att någon eller några handlingar ska läggas till dokumentationen i ärendet innan det kan avslutas. I några fall är ärendet avslutat, men har ännu inte stängts i diariet.

Nästan hälften (46 st.) av skolklagomålen avser något som påverkar en grupp barn eller elever, dessa kan handla om personalsituationen, lokaler och miljö eller brist på studiero i en klass. De skolklagomål som gäller individer kan handla om hur skolan åtgärdat kränkningar mot en elev, hantering av allergier eller särskilt stöd. I 27 fall har dessa klagomål handlat om en flicka och i 24 fall om en pojke. I några fall har uppgift om kön inte angetts.

Antagning/placering – 5 klagomål

Dessa klagomål har uteslutande inkommit från vårdnadshavare för barn i förskola eller grundskola där de är missnöjda med den placering de fått eller med de regler för antagning som finns i kommunen.

¹ I Skollagens 4 kap. 8 §, Kvalitet och inflytande, regleras att huvudmannen ska ha rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Huvudmannen bestämmer hur klagomålshanteringen ska organiseras och hur information om klagomålsrutinerna ska lämnas.

Lokaler och miljö – 9 klagomål

Sju av dessa klagomål gäller lokaler och miljöer i förskolan. Det är i de flesta av fallen vårdnadshavare som uppger att de inte är nöjda med städningen eller hur lokalerna/miljön är utformade för barnens bästa.

Personal – 29 klagomål

Klagomål avseende personal sträcker sig från ett missnöje med bemötandet hos en eller delar av personalen till ett missnöje med personaltätheten på exempelvis en förskola eller fritidshem. 10 av dessa klagomål avser personal i fristående förskola.

Skolskjuts/elevresor – 2 klagomål

Klagomålen har inkommit från vårdnadshavare i grundskolan och handlar om ett missnöje med negativt beslut vad gäller skolskjuts, samt i det andra fallet ett missnöje med bedömningen av elevens resväg.

Trygghet och studiero – 23 klagomål

Inom denna kategori ryms klagomål som har att göra med förskolans eller skolans hantering av kränkande behandling mellan elever, skolans förmåga att skapa ett tryggt klimat, liksom klagomål angående barn eller elevers möjlighet till arbetsro i klassrummet. Alla skolformer har klagomål inom denna kategori, men grundskolan står för nära hälften (10). Detta kan framför allt förklaras av att grundskolan är huvudmannens största skolform räknat till antalet elever.

Undervisning och stöd – 12 klagomål

Klagomål inom undervisning och stöd handlar i de flesta fallen om brist på stöd till elever i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Det är nästan uteslutande vårdnadshavare till elever i grundskolan som inkommit med klagomålen, men också i något fall elever i gymnasieskolan.

Övrigt – 21 klagomål

Inom kategorin ”övrigt” ryms till exempel klagomål som spänner över flera kategorier där ingen kategori är särskilt framträdande. Också klagomål som till exempel avser öppettider i förskolan, frågor om skolmat, avgiftsfri skola, samt hantering av allergier hamnar i denna kategori. Liksom klagomål på e-tjänster för vårdnadshavare som *eBarnUngdom* och *Unikum*.

Anmälan till huvudman angående kränkande behandling av elever, 2019-01-01 till 2019-06-30

När ett barn eller en elev utsätts för kränkande behandling ska huvudmannen tillämpa skollagens kapitel 6. I kapitlet regleras att alla förskolor och skolor aktivt ska förebygga kränkningar mot elever, att det ska finnas en plan för detta arbete med aktiva åtgärder på alla förskolor och skolor, samt att förskolan och skolan när de får uppgift om kränkande behandling ska utreda händelsen och anmäla den vidare till rektor och huvudman. Om utredningen visar att kränkande behandling förekommer ska skolan sätta in de åtgärder som behövs för att förhindra fortsatta kränkningar. För att försäkra sig om att åtgärderna ger resultat ska åtgärderna följas upp och utvärderas.

Definition - kränkande behandling

Kränkande behandling är handlingar som kränker barns eller elevers värdighet. Kränkningar kan bestå av till exempel nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningar kan även bestå av utfrysning eller hot. Det kan också vara kränkande behandling om någon skriver nedsättande kommentarer eller lägger ut bilder och filmklipp med nedvärderande innehåll på sociala medier. De kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande och kallas i dessa fall ibland för mobbning.

Redovisning

Under perioden 2019-01-01 till 2019-06-30 har det inkommit 948 anmälningar om kränkande behandling, vilket innebär en ökning med 10 procent jämfört med antalet anmälningar höstterminen 2018. Antalet anmälda kränkningar till huvudman har ökat något för varje halvårsuppföljning sedan starten 2015.² Enligt grundskolornas rektorer står det ökade antalet anmälningar för att anmälningsbenägenheten hos dem själva ökar. Från huvudmannanivå har tidigare uppföljningar också visat att antalet skolor som gör anmälningar ökar sedan uppföljningarnas början 2015.

Skolform	Antal anmälningar	Antal enheter (inkl sär, resurs)	Andel enheter som anmält KB
Förskola	18	97	14 %
Grundskola inkl sär	911	72	80 %
Gymnasieskola inkl sär	19	12	75 %
Totalt	948	181	50 %

Grundskolan står för 96 procent

Grundskolan står för 96 procent av alla anmälningar till huvudman, vilket är ett mönster som stämmer överens med tidigare halvårsuppföljningar. Antalet

² Se bild 1 i bilaga för antal anmälningar angående kränkande behandling i grundskolan, HT16-VT19.

anmälningar som respektive grundskola inkommit med varierar dock mellan en anmälan till och med 80 anmälningar per skola denna period. Medelvärdet för antal anmälningar per skola är 16.

Att förskolan och gymnasieskolan inte anmäler kränkande behandling vidare till huvudmannen i högre utsträckning förklaras nedan.

Förskolans anmälningsgrad

I förskolan beror den lägre anmälningsgraden oftast på en osäkerhet hos personalen för vad som ska räknas som kränkande behandling hos små barn. Alla förskolor har en plan mot kränkande behandling och många uppger att de arbetar mycket aktivt för att förebygga kränkningar. Många pedagoger upplever arbetet med att skapa trivsel och trygghet i barngruppen som sitt viktigaste uppdrag. Detta resonemang gäller också för grundskola- och gymnasieskolors personal som också de kan uppleva svårigheter i vad som ska tolkas som kränkningar bland eleverna.

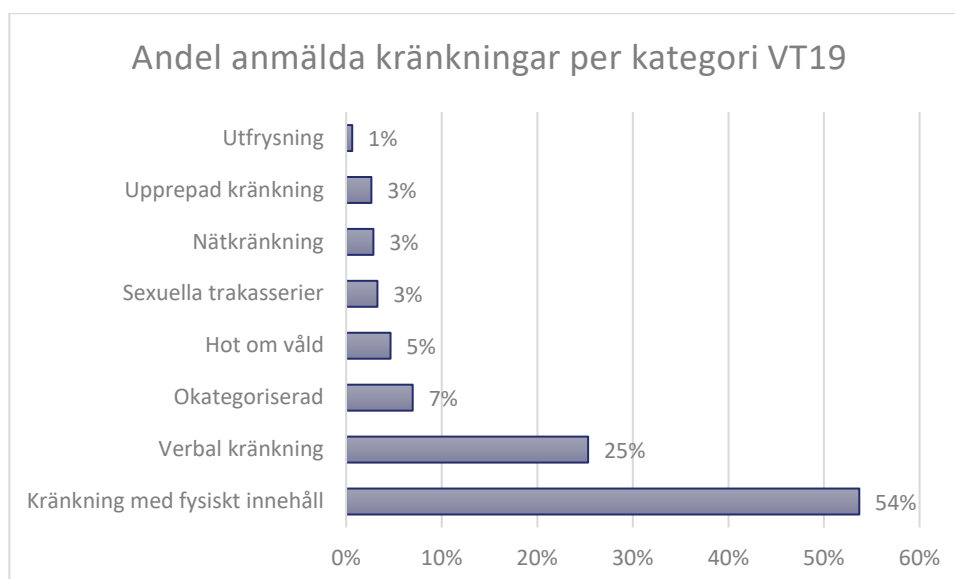
Av de anmälningar som trots allt kommit in från förskolan gäller hälften en misstanke om att en personal utsatt ett barn för kränkande behandling. Dessa anmälningar har i nästan samtliga fall börjat med uppgifter från en vårdnadshavare. Förskolan har anmält och utrett uppgifterna och i de flesta fall konstaterat att det inte varit fråga om kränkande behandling. Att det i hög grad är denna typen av anmälningar som inkommit kan bero på att en handling som utförs av en vuxen människa upplevs vara lättare att bedöma såsom kränkande eller ej.

Gymnasieskolans anmälningar

För gymnasieskolan beror den lägre anmälningsbenägenheten enligt rektorerna dels på att eleverna inte i lika hög utsträckning som i yngre åldrar berättar för skolpersonalen om de konflikter de utsätts för. Skolan får därför inte alltid vetskap om elever som utsatts för kränkande behandling. I gymnasieskolan är det också vanligt att de ärenden som anmäls är av allvarligare karaktär, samt att dessa redan innan anmälan till huvudman kommit in, också anmäls till instanser såsom polis och socialtjänst. Gymnasieledningen ser också att de behöver kartlägga kunskaperna om anmälningsförfarandet hos all personal i gymnasieskolan.

Fysiska kränkningar vanligast bland de anmälda kränkningarna

Liksom tidigare är det kränkande behandling med fysiskt innehåll som är vanligast bland anmälningarna till huvudman. Det är också liksom tidigare halvårsuppföljningar vanligare att pojkar utsätts för kränkningar, samt att det också är pojkar som utför kränkningarna. Det är viktigt att komma ihåg att statistiken avser ännu outredda uppgifter om kränkande behandling. Efter att skolan utrett uppgifterna kan det i vissa fall konstateras att det inte varit frågan om kränkande behandling. Statistiken avspeglar naturligtvis också endast de kränkningar som anmäls. Enligt grundskolerektorerna finns ett mörkertal vad gäller kränkningar på nätet, samt verbala kränkningar som inte leder till våld och som därför inte lika enkelt kan upptäckas av skolpersonal.

Pojkar och kränkande behandling

I 38 procent av anmälningarna till huvudmannen är det en pojke som misstänks ha utsatt en annan pojke för kränkande behandling. I 15 procent av fallen är det en pojke som misstänks ha utsatt en flicka för kränkande behandling. Endast i åtta procent av anmälningarna är det en flicka som misstänks ha utsatt en annan flicka eller pojke för kränkande behandling. Enligt grundskolerektorerna kan det finnas flera förklaringar till detta. Några rektorer tror att då fysiskt våld är vanligare bland pojkar, och då våld är lättare för skolan att upptäcka samt betraktas som allvarligare av rättsväsendet, så är det denna typ av kränkning som skolorna väljer att anmäla vidare till huvudman. Verbala kränkningar flickor emellan tror de flesta rektorer är lika vanligt, men upptäcks eller anmäls inte i lika stor utsträckning.

Sexuella trakasserier

För perioden har en särskild uppföljning av sexuella trakasserier gjorts. Detta har inneburit att de kränkningar som kategoriserats som sexuella trakasserier inte samtidigt har kunnat kategoriserats som fysisk eller verbal kränkning. Under perioden har totalt 31 ärenden inkommit som kategoriserats som sexuella trakasserier, vilket motsvarar 3 procent av det totala antalet anmälningar. I två tredjedelar av fallen är det flickor som utsatts för någon form av sexuella trakasserier. Trakasserierna har bestått av tafsande, kommentarer med sexuella anspelningar, samt att en annan elev till exempel dragit upp tröjan eller dragit ned byxorna. I knappt en femtedel av fallen är det en pojke som utsatts för någon form av sexuella trakasserier. I dessa ärenden är det vanligt att en annan pojke har tafsat eller dragit ned byxorna på den utsatte.

Utsatt för sexuella trakasserier	Antal
Flicka	22
Pojke	7
Grupp	1
Okategoriserat	1
Totalt	31

Ovanstående resultat kan jämföras med resultatet från den Liv och hälsa-undersökning som genomfördes under februari månad 2019. I enkäten har 11,5 procent av eleverna i årskurs 7 svarat att sexuella trakasserier är ett problem i skolan. I åk 9 är motsvarande siffra 13,7 procent och i årskurs 2 på gymnasiet 7,3 procent. Dessa siffror bekräftar att sexuella trakasserier förmodligen förekommer i större utsträckning än vad som redovisas i anmälningarna från skola till huvudman.

Förmodligen finns ett stort mörkertal vad gäller sexuella trakasserier där de flesta av fallen inte anmäls till huvudman. Bland grundskolerektorerna uppger många att det är svårt att "få tag i" kränkningar som sker på nätet samt att det är vanligt att flickor utsätts för sexuella trakasserier i sociala medier. I Liv och hälsa-undersökningen som genomfördes under februari månad 2019 har 11,5 procent av eleverna i årskurs 7 svarat att sexuella trakasserier är ett problem i skolan. I åk 9 är motsvarande siffra 13,7 procent och i årskurs 2 på gymnasiet 7,3 procent. Dessa siffror bekräftar att sexuella trakasserier förmodligen förekommer i större utsträckning än vad som redovisas i anmälningarna från skola till huvudman.

Anmälningar till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet

När vårdnadshavare eller elever anmäler uppfattade missförhållanden i skolan till ovanstående myndigheter så är det huvudmannen som ansvarar för att på begäran utreda eller lämna yttrande till myndigheten.

För perioden 2019-01-01 till och med 2019-06-30 har 49 ärenden gällande huvudmannens förskolor och skolor inkommit till myndigheterna. Av dessa gällde 10 ärenden kränkande behandling mellan elever och 8 ärenden kränkande behandling mellan personal och elev. Åtta ärenden gällde skolplikt och rätt till utbildning och ytterligare 8 gällde särskilt stöd³.

Beo/Skolinspektionens grund för utredning	Antal
KB* Elev - Elev	10
KB Personal - Elev	8
Skolplikt och rätt till utbildning	8
Särskilt stöd	8
Övrigt	6
KB Anmälningsskyldigheten	2
Samarbete och information skola - hem	2
Tillsynsansvaret för barn/elev	2
Särskilt stöd - anpassad studiegång	1
Trygghet och studiero	1
Utvecklingssamtal, IUP och betyg	1
Totalsumma	49

*KB står för kränkande behandling.

För perioden 2019-01-01 till och med 2019-06-30 har Skolinspektionen och Barn- och elevombudet fattat beslut om kritik i åtta anmälningar mot skolor inom den

³ Skolverkets statistikdatabas, uttag gjort 2019-08-28

kommunala huvudmannen. I fyra av dessa har myndigheterna avstått från att ingripa och i fyra har man beslutat om föreläggande. När myndigheterna avstår från att ingripa kan det handla om att den brist som upptäckts redan har åtgärdats av huvudmannen.

Diarie-nr	Verks. form	Besluts-datum	Grund för utredning	Kritik	Bedömning
SI 2019:600	Gr	2019-05-13	KB Anmälningsskyldigheten, KB Elev - Elev	Ja	Föreläggande
2018:4391	Grsär	2019-01-16	KB Personal - Elev	Ja	Avstående från att ingripa
SI 2019:3609	Gr	2019-06-27	Skolplikt och rätt till utbildning	Ja	Föreläggande
2018:4106	Gr	2019-01-17	KB Elev - Elev, KB Personal - Elev	Ja	Avstående från att ingripa
2018:11195	Gr	2019-03-29	KB Elev - Elev	Ja	Föreläggande
2018:8296	Gr	2019-05-22	KB Elev - Elev, KB Personal - Elev	Ja	Föreläggande
2018:8499	Förskola	2019-01-30	KB Personal - Elev	Ja	Avstående från att ingripa
2018:9019	Gr	2019-03-12	Övrigt	Ja	Avstående från att ingripa

Analys och aktiviteter för nästa period

Förskola

De kommunala förskolorna har genomgått en organisationsförändring och inför hösten startat ett utvecklingsarbete för att kvalitetssäkra alla förskolors planer mot diskriminering och kränkande behandling, samt att skapa systematik i arbetet. De förskolor som behöver stöd i arbetet har under hösten möjlighet att få det. Nästa steg kommer att vara en kvalitetssäkring av anmälningarna av kränkande behandling till huvudman med tillhörande diskussioner om vad som ska uppfattas som kränkningar bland små barn.

Grundskola

Grundskolan har arbetat med att öka antalet anmälningar vilket lett till att rektorerna ökat antalet till det dubbla sedan halvårsuppföljningarnas början. Grundskolan kommer under hösten att arbeta för att införa avstämningar med uppföljningar av skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling i sitt systematiska kvalitetsarbete. Grundskolan har inför denna halvårsuppföljning genomfört en utvärdering av grundskolans anmälningar om kränkande behandling, vilket kommer att vidareutvecklas med hjälp av ytterligare jämförande statistik och framtagande av åtgärder på skolnivå.

I uppföljningen av grundskolornas anmälningar är det tydligt att det framför allt är pojkars fysiska kränkningar som anmäls. Rektorerna har påbörjat en analys som dels handlar om att pojkarnas våld lättare upptäcks samt bedöms som allvarligt och därför anmäls. Vidare har rektorerna diskuterat vad som skulle behövas för att förändra och minska de fysiska kränkningarna utförda av pojkar. Flera har uppgett att det delvis handlar om normerna i samhället som helhet, men också att kulturen på skolan kan

påverkas. Ytterligare analys kommer att genomföras, där också elever och elevhälsan inkluderas för att gemensamt komma fram till åtgärder.

Gymnasieskola

Den kommunala gymnasieskolan har påbörjat ett arbete med att kvalitetssäkra arbetet med skolklagomål. Nästa steg är att kvalitetssäkra arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Samtliga skolläda-re kommer att ha ett utbildningstillfälle med kommunens jurister och utredare, samt med Specialpedagogiska skolmyndigheten för att höja kompetensen. Huvudmannen kommer också under hösten att lägga in uppföljningar av skolklagomål och anmälningar om kränkande behandling i sitt systematiska kvalitetsarbete.

Ett av gymnasiets fokusområden framöver är elevhälsans främjande och förebyggande arbete för att öka tryggheten på skolorna.

Bilaga 1. Tabeller och diagram

